

JÄLLENSYNTYMINEN JA YLÖSNOUSEMUS

Esitelmä Kansallisteatterissa 17.IV.1927

Kun ihminen ajattelee elämänsä arvoitusta, kun hän kysyy, mistä hän on tullut ja minne hän menee, kun hän ihmettelee sitä, että ihmisten kohtalot ovat niin erilaiset maan päällä, kun hän ihmettelee sitä, että on ihmisiä, jotka syntyvät onnellisiin olosuhteisiin, toiset taas köyhyyteen, kurjuuteen, niin silloin sanotaan, että on kolme mahdollista ratkaisua ratkaisua hänelle tarjona. Kaikki ihmiset eivät kysy. Kaikki eivät ajattele elämänsä ongelmaa. Saattaa olla paljon ihmisiä, joille elämä ei ole mikään arvoitus, jotka ottavat elämän aivan luonnolliselta kannalta, jotka iloitsevat ja surevat päivän kerrallaan, eivätkä ajattele sen pitemmälle. Heidän mielestään ajatteleminen on filosofien tehtävä. Ehkä he vähän ajattelevat, kun kuolema kohtaa jotakin heidän omaisistaan, tai se heitä itseään lähestyy. Kuolema on asia, joka saattaa ajattelemattomankin ajattelemaan. Mutta sitä vartenhan ovat taas olemassa kirkot ja papit; hehän selittävät kuoleman arvoituksen, hehän pitävät huolen siitä, että kuolema käytännöllisesti katsoen menee hyvin. Useimmille ihmisille elämä on niin luonnollinen asia, ettei sitä kannata erikoisesti pohtia ja ajatella. Mutta on sentään ajatteleviakin ihmisiä, jotka tuntevat, että heidän oma ihmisyytensä on siinä, että he ovat järkeviä olentoja, että he ajattelevat ja kysyvät totuutta, kysyvät mitä varten he ovat olemassa, kysyvät, mistä he ovat tulleet ja minne he menevät. Mikä on elämä ja mikä on kuolema? Mikä on koko tämä olemassaolo? — Meille ihmisille on, kuten sanoin, kolme mahdollista vastausta. Näitä vastauksia

tahdomme hiukan katsella, ja voimme heti sanoa, että kaikki nämä eri elämän teoriat, kaikki nämä eri selitykset ovat yhtä mieltä siitä, että filosofisesti ja käytännöllisesti katsoen on olemassaololla kaksi ilmausnapaa, henki ja aine, tajunta ja muoto. Näiden olemassaoloa, hengen ja aineen, ei mikään teoria kiellä. Jokainen ihminen tuntee itsessään, että hän on tajuava olento; hän ei ole ainoastaan kivimöhkäle. Jos hän katselee luontokappaleita ja huomaa kiven, joka kuka ties on ilman elämää ja tajuntaa, niin hän tietää, ettei hän ole sen tapainen. Hänessä tosin on aineellinen puoli; hän voi katsella ja tunnustella ruumistaan, hän tuntee olevansa aineellisesti kokoonpantu, mutta tämä aine on merkillisellä tavalla elävä, hän voi tajuta, ajatella, tuntea ja tahtoa. Siis hän huomaa omassa olemuksessaan nuo kaksi olemassaolon napaa, tajunnan ja muodon, hengen ja aineen. Kun hän katselee luontoa ja elämää ympärillään, hän selvästi huomaa, että on elämää, että on tajuntaa. Esim. eläinkunnassa hän huomaa selvästi, että sitä on jonkin verran, ja kuka ties hän tietää, että viimeiset tieteelliset tutkimukset ja kokeilut ovat huomanneet, että niin sanotussa elottomassakin aineessa on jotakin elämää ja tajuntaa.

Mutta eri teorioilla on erilaiset käsityksensä hengen ja aineen suhteesta toisiinsa. Palatkaamme nyt noihin teorioihin ja ajatelkaamme ensimmäisiä. Mikä on ensimmäinen selitys, joka selittää meille olemassaolon, joka selittää meille elämän mysteerion? Ensimmäinen on niin sanoaksemme materialistinen teoria. Se on teoria, joka sanoo: ”Tajunta on nuorempi kuin muoto; henki on myöhäisempi kuin aine; aine on ensimmäinen salaisuus; henki on siitä syntynyt; henki on ainoastaan jokin subjektiivinen puoli tässä aineessa. Aine on aivan todellinen todellisuus; aine on olemassa. Mutta mikä aine sitten on? Aine on kokoonpantu atomeista; atomit ovat olemassaolon

alkuperä”. — Atomit, mitä ne ovat? Jos pidämme kiinni materialistien selityksestä, niin täytyy meidän sanoa materialistien tapaan, että ne ovat aineellisia. Materialistin mielestä aineen salaisuus on atomeissa, ja koko olemassaolo on ainoastaan noiden atomien piiritanssia, noiden atomien yhtymistä, niiden kerääntymistä; ja niiden keskinäisestä suhteesta syntyy tajunta; tajunta on jollakin tavoin olemassa atomeissa, sen myöntää materialismi. Mutta vasta atomien yhtyminen toisiinsa saa tajunnan heräämään, sen tajunnan, joka piilee syvällä atomeissa. Tajunta on myöhäisempi ilmiö. Kun materialisteilta kysyttiin, kuka tai mikä se on, mikä maailmaa johtaa, niin heidän täytyy sanoa, että se on sattuma. Järkihän on myöhäisempi ilmiö. Järkeä ei voinut alussa olla olemassa, ainoastaan kaikenlaisia voimia, joitten toiminta näyttää järkevältä, koska ne taistelevat itse olemassaolosta. Kun atomit joutuvat suhteisiin toisiinsa, kun ne taistelevat ja kamppailevat, niin olemassaolon taistelussa syntyy erilaisia voimia. Kaikki on pohjimmaltaan sattumaa. Siis ei mitään erikoista tarkoitusta ole millään elämällä, ei millään olemassaololla. Muodot palvelevat toisiaan. Muodot haihtuvat ja vaihtuvat; niillä ei ole muuta tarkoitusta kuin hävitä ja palvella toisia muotoja. Ihminen on aineellinen olento. Hän on tässä elävässä elämässä jonkin aikaa ja sitten kuolee. Se merkitsee, että hän haihtuu olemattomuuteen, ei ole enää olemassa tuota ruumista. Ja koska henkitajunta oli ainoastaan ruumiillisen kokoonpanon aiheuttama ilmiö, niin tajunta luonnollisesti häviää, ja ihmisestä ei ole mitään jäljellä. Sentähden materialismi saattoi sanoa: ”Koska tämä olemassaolo on niin lyhytaikainen, niin minun täytyy käyttää aikaa hyväkseni ja elää niin, että saan kokea ja nauttia elämästä ja päästä tietoon siitä, mitä mahdollisuuksia piilee tässä olemassaolossa, mitä todellisuuksia tässä voi olla.” Jalompi materialismi taas saattaa

sanoa näin: ”Koska kaikki on sattuman ja samalla luonnonlakien varassa, niin meidän on vain alistuttava kohtaloomme, jos tahdomme olla viisaita. Meidän on kuljettava maailman läpi rauhallisesti, kauniisti, ylpeästi ja siirtyä sitten olemattomuuteen mahdollisimman arvokkaasti ja ylpeästi, niinkuin ihmisen sopii, ihmisen, joka on muun luonnon yläpuolella, ihmisen, jolla on järki ja jolla on siveellisiä kykyjä, joka voi ylpeästi ajatella: Minä olen olemassa.” — Meidän täytyy todella kunnioittaa materialisteja, jotka osaavat näin jalosti ajatella. Näitä materialisteja ei kuitenkaan ole niin kovin paljon. — Mutta kuolema on ihmeellinen todellisuus. Kun kuolema tulee, niin materialistikaan ei voi pysyä niin ylpeänä; kun kuolema lähestyy, niin moni materialisti voi ajatella, että mitenkähän on tämän minun elämäkäsitelmäni laita. Muuten meidän aikamme, tällä 20:nnella vuosisadalla ei ole enää aivan, kuinka sanoisin, muodissa olla materialisti. Jos seuraa tieteellisiä tutkimuksia ja tieteen kehitystä, niin silloin ei enää voi olla materialisti. Suurimmat filosofit ja tiedemiehet, jotka tahtovat pitää kiinni tieteen tuloksista, eivät enää ole materialisteja; he ovat ehkä skeptikkoja. Hyvin monet ovat tulleet vakuuttuneiksi siitä, että tuo toinen olemassaolon napa, henki, tajunta, onkin voimakkaampi olemassaolon olemuspuoli kuin mitä ensin luultiin. Henki, tajunta on yhtä ihmeellinen, yhtä salaperäinen, ainakin yhtä voimakas kuin aine; hengellä jopa näyttää olevan suurta valtaa aineen yli; merkillinen voima ja valta on tuolla tajunnalla. Kysykäämme vain nykyajan lääkäreiltä, niin he sanovat yksimielisesti, että uskolla on tavattoman suuri voima. Mitä usko on? Se on salaperäinen ilmiö, aineen kannalta käsittämätön ilmiö. Joku lääkäri Ranskassa on äskettäin sanonut, että 60-70 % ihmisten taudeista johtuu sielullisista seikoista. Taudit ovat kyllä

ruumiillisia; niitä voi selvästi tutkia, ja ne näkyvät fyysisissä organismissa, mutta niiden alkuperä on kuitenkin selvästi tajunnassa; sielu on vaikuttanut ruumiiseen, ja sentähden ei tarvita muuta kuin, että uskoo omaan parantavaan voimaansa tai lääkärin suggestioon, niin paranee. — Koko meidän maailmankäsityksemme käytännöllisen elämän suhteen on kulkenut siihen suuntaan pitkin makaa, että ihmisen sielu on merkillinen asia; ihmisellä on tahdossaan kummallinen voima; kun hän uskoo ja tahtoo, niin hän voi pysyä terveenä. Hänen ei tarvitse olla altis kaikenlaisille sairauksille, jos hän ei itse pelkää ja jos hän uskoo, että terveys on elämän luonnollinen hyvä. Hän pysyy terveenä, ja jos hän on sairas, niin hän voi pian nousta sairasvuoteeltaan. Nykyaikana olemme huomanneet, että tajunnalla on suuri mahti; jos on aineella, tuolla toisella salaperäisellä olemassaolon navalla, niin on hengelläkin.

Monet filosofit kysyvät, mitä aine on? Eihän kaikki ole vain henkeä ja tajuntaa. — Mitä me oikeastaan tiedämme itsestämme? Emme oikeastaan tiedä mistään muusta kuin tajunnasta; tiedämme, että olemme tajuavia olentoja. Kaikki mitä havaitsemme näin aineellisesti, on aistillisia havaintoja. Emme voi muuta tuntea, kuin että vain havaitsemme.

Jos me nyt palaamme noihin kahteen teoriaan, jotka molemmat hyväksyvät tajunnan eli hengen ainakin yhtä vanhana, mahtavana ja voimakkaana kuin aineen olemassaolon, niin silloin ensimmäinen meille kaikille hyvin tunnettu vanha teoria sanoo: ”Ihmisellä on sielu, ja Jumala on olemassa. Luoja, joka on tuolla kaukana jossakin taivaissa. Hän luo meidät sieluina, kun synnymme maailmaan; me olemme Jumalan kädestä lähteneet; Jumala on suuri mahtava hallitsija, kaikkivaltias, itsevalti; hän antaa meidän syntyä tähän maailmaan; hän luo meidän sielumme, kun vanhemmat

synnyttävät meidän ruumiimme, ja tuo Jumala viisauudessaan päättää minne me joudumme kuoleman jälkeen; sillä meidän sielumme ei kuole. Jumala viisauudessaan päättää minkälaiseen tilaan joudumme kuoleman jälkeen, toisin sanoen, me voimme kuoleman jälkeen joutua helvettiin tai taivaaseen. Ensin nukumme kauan aikaa, ja sitten määrätään, joudummeko tuskan tilaan vai taivaaseen. Tämä meidän elämämme tässä näkyvässä maailmassa on kuin valmistusta ikuisen elämään, ja nyt tässä elämässä meidän tulee valita, minkä kohtalon saamme kuoleman jälkeen, ikuisen kadotuksen vai ikuisen autuuden.” — Näin selittää vanha tuttu uskon oppi. — Kun me sitten rupeamme katselemaan, ajattelemaan tuota selitystä, niin emme voi muuta sanoa, kuin että Luoja, tuo Jumala on itsevaltiainen tyranni. Tämä ainoa lyhyt elämä riittää hänen silmissään meille koetusajaksi, me muka osaamme tässä päättää, tahdommeko valita ikuisen elämän vai ikuisen kadotuksen. Hän on hyvin mahtava, hänen viisautensa on hyvin salaperäinen, hän on sangen oikullinen. Toisen hän antaa syntyä köyhyyteen, ympäristöön, jossa hän ei paljonkaan saa hyvää oppia, jossa hän päinvastoin saa pienestä pitäen oppia kaikkea pahaa — ja sitten hän voi joutua ikuisen kadotukseen. — Toisen taas voi Jumala antaa syntyä mitä onnellisimpiin olosuhteisiin. Lapsesta saakka häntä vaalitaan ja hellitään, kasvatetaan kaikkeen hyvään; hänelle opetetaan, mitä Jumala häneltä tahtoo, ja hän uskoo, ja papit siunaavat sekä hänen tuloaan maailmaan, että hänen lähtöään täältä, ja varmasti hän joutuu kuoleman jälkeen ikuisen autuuteen. — Ah, kuinka tämä on ihmeellistä. Ei ole mitään selvää inhimillistä oikeutta, kun me katselemme tarkemmin ihmisten kohtaloita ja sitä että kaikki on vain yhden ainoan elämän varassa ja takana on ikuisuus. Meistä tuntuu todella, että Jumala on tyranni, jos ei ole mitään elämää kuoleman jälkeen, jossa ihmiset vielä voisivat kehittyä,

kasvattaa itseään ja oppia. — Kun olemme totuuden etsijöitä, niin me lykkäämme luotamme tuon tyrannin; emme voi hyväksyä häntä, vaikka kuinka vakuutettaisiin, että tämä selitys on Jumalan ilmoitus. Nyt me käännyimme kolmannen teorian puoleen, joka myöskin ottaa lukuun sekä hengen että aineen, tajunnan ja muodon ja joka oikeastaan jättää avoimeksi kysymyksen siitä, kumpiko näistä on voimakkaampi. Tuo kolmas teoria sanoo, että tämä on asia, jonka jokainen todistaa itsestään. Jokainen päättäköön, onko aineellisuus voimakkaampi, vaiko henki. Se on kuin ihmiselle annettu käytännöllinen ongelma. Se elämäkäsitely sanoo: Ihminen on itsessään, sisässään kuolematon henki. Ihminen ei synny silloin, kun tämä ruumis syntyy. Ihminen on ikuisuudessa lähtenyt Jumalan elämästä, ihminen on Jumalassa syntynyt, ihminen on jumalallinen henki; ihminen on aivan toinen kuin ruumis, johon hän on pukeutunut. Sentähden ihminen ei ole nyt ensimmäistä kertaa täällä maan päällä. Niinkuin hän on syntynyt tänne muutamia kymmeniä vuosia sitten ja niinkuin hän tulee täältä kuolemaan muutaman ajan perästä, niin hän on taas olemassa kuolemansa jälkeen, niinkuin hän oli ennen syntymäänsä. Ja koska hän on vapaa olento, hän ei ole ensimmäistä kertaa täällä ruumiissa, vaan hän on ennenkin elänyt maan päällä; hän tulee yhä uudelleen maan päälle. Tätä kolmatta elämän teoriaa sanomme jälleensyntymisopiksi. Tuo vanha oppi jälleensyntymisestä ehkä tuntuu uudelta meidän aikanamme, mutta se on itämailla aivan tuttu oppi, jonka niin sanotut kristityt ovat unohtaneet. Sillä ensimmäisinä kristittyinä aikoina uskottiin jälleensyntymisoppiin, pidettiin luonnollisena, että ihminen on henki, joka pukeutuu ruumiiseen monta eri kertaa. Mutta sitten tehtiin eräässä kirkolliskokouksessa päätös, että täytyy olla ikuinen kadotus, täytyy olla olemassa jonkinlainen helvetti, josta kirkko voi

ihmiset pelastaa. Siinä kirkolliskokouksessa kirottiin jälleensyntymisoppi, se käsitys, että ihminen on ollut olemassa ennen syntymäänsä, sillä sehän on turha oppi silloin, kun ihminen on tässä maailmassa vain sitä varten, että hän tämän yhden elämän jälestä saavuttaa ikuisen autuuden tai ikuisen kadotuksen.

Sillä jos ihminen on jälleensyntyvä olento, silloinhan hän itse johtaa elämäänsä; silloin hän on olento, joka käy koulua, syntyy ruumiiseen hankkiakseen kokemuksia, tuodakseen esille mitä hänen sydämensä syvyyksissä piilee, tuodakseen esille kauneutta, totuutta ja hyvyyttä. Ihminen ei tunne itseään ja sentähden hän syntyy maailmaan, että hän oppisi itsensä tuntemaan, jotta voisi tuoda esille oman henkensä aarraitasta, mitä kalleuksia siinä piilee. Tässä elämässä hän joutuu seikkailuihin, tässä hän viisastuu, omilla teoillaan hän valmistaa tulevaisuutta, omilla ajatuksillaan ja tunteillaan hän luo itselleen sielunsa. Hän on kuolematon henki, joka kulkee läpi kuoleman porttien, itse hän rakentaa kohtalonsa, itse hän valmistaa itselleen sen, mikä häntä kohtaa, miten on hänen synnyttävä elämään; itse hän rakentaa oman elämänsä, itse hän on oman onnensa seppä. Kun katselemme elämää jälleensyntymisen kannalta, niin tulee ihminen aivan toiseen valoon. Me olemme ikuisia henkiolentoja. Kuinka vähän todella tunnemme itseämme. Kuinka rajoittunut on meidän näköalamme, kuinka turhat ovat useimmat tuskat, kuinka mitättömät kaikki kärsimykset, kuinka pienet kaikki ilomme, kun ajattelemme elämän pitkää ikuisuutta ja suurta koulua. Mutta kuinka tärkeitä kuitenkin kaikki on, kuinka tärkeä onkaan pieninkin ilomme ja tuskamme. Se on meidän kokemustamme; se on jotakin, josta opimme ja kehitymme. Me olemme ihmisinä jälleensyntyviä olentoja ja tulemme aina uudestaan tänne maan päälle, ja se merkitsee, niinkuin Buddha

sanoi, niinkuin yleensä itämailla sanotaan, että elämä on aivan kuin loputonta kiertokulkua. Miksikä? Sen tähden, että olosuhteet maan päällä tuhansien vuosien vierieissä ovat hyvin vähän muuttuneet. Elämä on pohjimmiltaan hyvin samanlaista. Sentähden se on kiertokulkua, jossa kaikki uudistuu. Me elämme nyt jokseenkin samoissa olosuhteissa kuin ennen. Meidän elämämme kuoleman jälkeen, meidän elämämme näkyvässä maailmassa on hyvin samanlaista. Se vain uusiintuu. Elämän kiertokulku määrää, että jokseenkin samanlaiset kohtalot odottavat meitä yhä uudestaan; joudumme uudestaan samanlaisiin tilanteisiin. Miksi? Sentähden, että me emme yhdellä kerralla opi eri tilanteisiin oikein suhtautumaan, emme osaa niitä voittaa. Me saamme niinkuin koulussa läksyt uudestaan, saamme takaisin vanhan karmamme. Elämä tulee uudestaan samanlaiseksi, mutta vähän toisissa olosuhteissa. Elämä on kiertokulkua, kunnes opimme asioihin suhtautumaan uudella tavalla. Näin hiljattain erään jälleensyntymistä käsittelevän näytelmän. Henkilöt nykyelämässä olivat siinä samanlaisissa suhteissa toisiinsa kuin entisessäkin elämässä. Heidät pantiin uudestaan samoille koetuksille, ja meille jäi kuin kysymykseksi, miten he tällä kertaa suhtautuvat asioihin; osaavatko he suhtautua uudella tavalla, ovatko he jotakin oppineet, osaavatko he voittaa saman tilanteen, kun se uudistuu, vaan käykö taas niinkuin ennen. Taasko kohtalo uudistuu? — Me ihmiset olkemme hyvin suuressa määrin kohtalomme orjat. Ihmisillä ei ole vapaata tahtoa, ihminen ei voi mitään itse määrätä. Elämä, kuolema ovat aivan edeltäkäsän määrätty, on määrätty, millä tavalla meidän täytyy toimia. Ne, jotka itämailla uskovat jälleensyntymiseen, ovat monesti fatalisteja ja uskovat, että se mikä on kirjoitettu se on kirjoitettu, ja se tapahtuu. Emme voi mitään tahtoa. Kaikki on määrätty edeltäkäsän; kaikki on tähdissä kirjoitettu; kaikki on

seurausta siitä, mitä ennen olemme tehneet. Olemme kohtalon käskyläisiä. Näin monet itämaalaiset ajattelevat. Ja sentähden me täällä länsimailla voimme hiukan yliolkaisesti katsella itämaalaisia, jotka tyytyvät mihin tahansa, koska kohtalo on niin määrännyt.

Niin helposti unohdamme, että jälleensyntymisen takana on olemassa ylösnousemus. Jälleensyntymisten loppupäässä on se ihmeellinen tapahtuma, josta kaikki uskonnot ovat puhuneet. Kaikki uskonnot, jotka puhuvat ihmisestä, jotka puhuvat hyvästä ja pahasta, sanovat: ”Luovu pahasta ja itsekkyydestä, pyri puhtauteen ja hyvyyteen, sillä sitä varten sinä ihminen olet olemassa. Jälleensyntyminen on olemassa vain sitä varten, että havahtuisimme, että meidän silmämme menisivät auki, niin että lopulta huomaisimme ylösnousemuksen olevan meidän edessämme”. — Ylösnousemus meitä odottaa, ja sentähden kaikki viisaat mestarit ovat sanoneet: ”Ettekö huomaa, että olette haudassa: ettekö huomaa, että olette kuin kuolleita: antakaa kuolleiden haudata kuolleen: seuraa sinä nyt minua.” Me olemme kaikki kuolleita, niinkauan kuin luulemme, että meidän pitää vaeltaa pimeydessä ja tietämättömyydessä, niinkauan kuin luulemme, että kohtalo on meidän herramme. Ylösnousemus on siinä, että ihmiset heräävät huomaamaan, että ovat henkiolentoja, että he eivät ole vain tämä ruumis, vain nämä aistit. Nouskaamme siis aineen kahleista; nouskaamme tietämättömyydestä; nouskaamme päivän valoon. Huomatkaamme, että olemme ikuisia; kuolemattomia Jumalan lapsia, kuolemattomia hengen poikia, joitten tehtävä täällä maan päällä on tulla Jumalan kaltaisiksi, joitten täällä maan päällä on tulla Jumalan kuvan kaltaisiksi, joka meissä piilee, joitten tehtävä täällä maan päällä on tulla Kristuksen kaltaisiksi. Jeesus Kristuksen kanssa kulkea *via dolorosaa* aina ristinkuolemaan saakka ja sitten nousta ylös

täydellisinä ihmisinä, henkiolentoina, jotka itsetietoisesti elävät maailmassa, jossa ei kuolemaa ole. Me elämme maailmassa, jossa kuljetaan elämän ja kuoleman porttien läpi, jossa nouseaan ylös iankaikkiseen valoon, ikuiseen, loppumattomaan työhön, jossa tullaan kaikkien jumalien veljiksi, työtovereiksi, jossa palvotaan ainoastaan Taivaallista Isää, tuota salaperäistä Jumaluutta, joka meidänkin hengessämme ilmoittaa itsensä, jossa palvotaan ainoastaan Taivaallista Isää Jumalaa hengessä ja totuudessa. Ylösnousemus meitä kaikkia odottaa, mutta se ylösnousemus ei tapahdu silmänräpäyksessä, eikä se ylösnousemus tapahdu silloin kun meidän ruumiimme kuolee. Ylösnousemus tapahtuu meidän hengessämme silloin, kun hengestä synnymme uudestaan, ja se tapahtuu silloin, kun me nousemme ylös ruumiimme kahleista ja tunnemme, että olemme olentoja, jotka tahdomme kulkea kaitaa tietä Isän kotiin.